

ומפרשינן: טעם מחלוקתם הוא משום תקנת רבן גמליאל, ובדין: "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה" הוא דקמיפלגי!

כלומר: אם צוה הבעל לכמה עדים לחתום על הגט, ואחר כך ביטל את הציווי לחלק מהם, האם בטל ציוויו אף מאלו שלא ביטל, ובטלה עדות כולם.

או דלמא: דוקא אלו שבוטלו נפסלו מלשמש כעדים, אבל יתר העדים אינם בטלים, ועדיין הם יכולים לכתוב את הגט, וליתנו.

רבי סבר: עדות שבטלה מקצתה לא בטלה לג-ב כולה, אלא זה שביטלו מהיות עד הוא לבדו נתבטל, ואם כן אינו צריך לבטלו בפני האחרים כדי שידעו מביטולו של עד זה.

ומשום דאפילו אי אזלי הנך [אם ילכו יתר העדים], וכתבי ויהבי לה גט [ויכתבו ויתנו

כתובו, כי אז אחד מהם כותב וכולם חותמין ו"לפיכך, אם מת אחד מהן, הרי זה גט בטל", כמבואר כל זה במשנה לקמן סו ב.

ב. אמר לעשרה בני אדם בכת אחת: "כתבו ותנו⁽¹²⁾ גט לאשתי" [ולא אמר "כולכם"], הרי זה יכול לבטל את זה אפילו שלא בפני זה. כלומר, אפילו שלא בפני חבריו, דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה; ומפרש לה הגמרא ואזיל.

שואלת הגמרא: במאי קמיפלגי רבי ורבן שמעון בן גמליאל; ומה טעמו של רשב"ג הסובר: שצריך לבטל את זה בפני זה, והרי אם משום תקנת רבן גמליאל, הרי די במה שביטל אותו בפניו, ולמה צריך שיבטלהו בפני חבריו?!

שנשא את בת אחותו וזינתה תחתיו, ומתוך אהבתו אליה יחפה עליה על ידי שישלח לה גט ויבטלנו, ונמצא שלא היו קדושין מעולם; כי היות ובדין הוא עושה אין חוששין בכך.

ומיהו הוקשה להם: אם כן אי אפשר לחייב אשת איש מיתה כשזינתה, כי "התראת ספק" היא, שמא ישלח לה גט ויבטלנו; ועוד: אם כן יכולין ממזרין ליטהר; ורבי עקיבא איגר תמה עוד: האיך מחייבים מיתה לבא על אשת איש קטנה [שהיא אינה נהרגת, והוא הדין כשהתרו בו ולא התרו בה], והרי שמא ישלח לה הבעל גט ויבטלנו; וראה מה שכתבו בזה תוספות שלשה תירוצים, ורעק"א [ליקוטים לג ד"ה כעת].

12. כן צריך לפרש בהכרח, שאמר להם: כתבו

כמבואר בקדושין ב א, מה שאין כן קדושי ביאה שהם נלמדים ממאמר הכתוב: "כי יקח איש אשה ובעלה"; וכן בתירוצי הגמרא "שויה רבנן לבעילתו כבעילת זנות", פירשו הם, שכל קדושין כביאה כבעילת זנות היא.

ורש"י הרבה לתמוה על פירוש זה, כי "גזירה שוה" אף היא תורה היא! ועוד שהרי נערה המאורסה נהרגת אף שלא נתקדשה אלא בכסף. וכן תמה על פירושם בתירוצי הגמרא, כי איך אפשר שיעשו חכמים קדושי ביאה שהם מן התורה כבעילת זנות.

וראה בספר "מרגניתא טבא" [על ספר המצוות להרמב"ם] בתחילת שורש שני, שהאריך בביאור שיטת רבותיו של רש"י על פי השורש שהשריש הרמב"ם שם.

ב. כתבו התוספות, שאין לחוש, שמא מי

לה גט] — **ליכתבו וליתבו** [יכתבו ויתנו] ואין בכך כלום, שהרי לא נתבטלו מהיות עדים ומהיות שלוחים.

ולפיכך די כשמבטלו מהיות עד בפניו. אבל שלא בפניו אינו יכול לבטלו מהיות עד, כי היות והוא גם שליח להולכה, אם לא ידע מן הביטול, הרי יש לחוש שיחתום גט עם חברו, ויתננו לאשה, ואף זה הוא בכלל תקנת רבן גמליאל.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר: עדות שבטלה

מקצתה בטלה כולה, ואף אותם עדים שלא ביטל אותם בפירוש, הרי הם בטלים מן הדין.

ומעתה, יש לחוש, **דהנך** [יתר העדים] שלא ביטל בפניהם, **לא ידעי** מהביטול, **ואזלי וכתבי** גט, **ויחבי** אותו לאשה [שהרי אף שלוחי הולכה הם, כיון שאמר להם "תנו"], ותלך ותנשא בו לאחר, ונמצא **דשרו אשת איש לעלמא** [ומתירים הם אשת איש לעלמא], שהרי על פי האמת לא נתגרשה, לפי שבטל ציווי הבעל לגמרי בגט זה. (1)

ובתוספת ד"ה צריכי, הקשו באמת — לפי פירוש מהרש"א — למה באמת אין חל הביטול לגבי אלה שנתבטלו בפניהם?!

ותירו: "כיון שהוצרכו לתקן שאין ביטול מועיל לגבי אחרים, תיקנו נמי שלא יהא לו כח לבטל בזה הגט כלל".

תוספת בדין "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה":

ב. מקושיית התוספות שזכרה באות א יש ללמוד, שאף כי רשב"ג סובר ש"עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה", מכל מקום היה שיין לומר, שיתבטלו אותם שביטל בפניהם, ולא יתבטלו אלו שלא ביטל בפניהם; [אלא אם כן נאמר, שזה הוא בעצמו כונת תירוצם], ויש לתלות נידון זה, במה שיתבאר בגדר "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה".

ג. ב"קהלות יעקב" הנדמ"ח גיטין סימן כה, כתב לבאר את מחלוקת רבי ורשב"ג, שהם חלוקים בדין "אתי דיבור ומבטל דיבור", אם הוא ביטול הדיבור למפרע, או שאינו מבטלו אלא מכאן ולהבא, [ונזכרה חקירה זו בהערה 5 לעיל לב ב].

ודימה דין זה לחילוק המבואר בר"ן בנדרים דף כז א לענין נדר, שבהתרת חכם את הנדר הרי

ותנו גט לאשתי, שהרי לפי טעם אחד בגמרא, החשש הוא שמא אותם שלא נתבטלו בפניהם יתנו את הגט לאשה אף שנתבטלו על ידי ביטולו של זה [כי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה]; ובהכרח שעשה אותם שלוחים לתת את הגט לאשה; תפארת יעקב.

ולפי הפירוש השני בגמרא, בפשוטו אין צריך לפרש את הברייתא באופן שאמר: כתבו ותנו גט לאשתי. ולפי זה יהיה נפקא מינה ביניהם באופן שלא אמר "תנו", וצריך תלמוד.

1. א. כתב רש"י בעמוד א בביאור מחלוקת רבי ורשב"ג:

יכול לבטל: מותר לבטל ולומר לשנים מהם, אל תכתבוהו, ואין זה לעקור תקנת רבן גמליאל; אינו יכול: שאף זו מן התקנה, ואם בטלו אינו מבוטל, דאם כן מה כח בית דין יפה.

ומבואר בהדיא מלשון רש"י, שאף אותם שביטל בפניהם אינם מבוטלים משום שלרבן גמליאל בטלה כל העדות; [ומלשון "חידושים" מכתב יד" בד"ה ואיבעית אימא, נראה לכאורה, שאף לרשב"ג אותם שביטלם בפניהם — נתבטלו, לפי סברת הגמרא שהטעם הוא משום "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה".]

אי בעית אימא לך לפרש את מחלוקת רבי ורשב"ג:

לא בענין זה נחלקו, אלא דבולי עלמא סוברים: עדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה! ואף לרבי שמעון בן גמליאל אין בזה משום תקנת רבן גמליאל, שהרי אותם עדים שלא ביטל בפניהם, יכולים לכתוב ולתת את הגט, ואין כאן שום חשש תקלה.

והבא, היינו טעמא דרבן שמעון בן גמליאל דאמר: "אין יכול לבטל אלא בפני כולם", משום דקפבר:

כל מלתא דמתעבדא באפי עשרה, צריכא בי עשרה למישלפה [כל דבר שנעשה בפני עשרה, צריכים עשרה לחולצו ולהסירן]! כי היות והבעל ציוה לכל אחד לכתוב בפני

אנו אומרים: נדר שבטל מקצתו בטל כולו, [כגון: שאסר בקונם איזה דבר על כמה אנשים כאחד, ונשאל לחכם על אחד מהם], אבל כשהיפר הבעל לאשתו במקצתו אין מותר כל הנדר, וכתב הר"ן את הטעם משום דהפרה "מיגז גיזו", כלומר: אינה עוקרת את הנדר למפרע, אלא מכאן ולהבא.

והוא הדין לגבי ביטול, שאם מועיל הביטול לבטל מתחילתו את הדיבור הראשון, הרי אנו אומרים "בטלה כולה", ואילו אם אינו אלא ביטול מכאן ולהבא, אם כן נתבטל מי שנתבטל, ולא כל אלו שנכללו באמירתו הראשונה, ובזה נחלקו רבי ורשב"ג.

ג. ומצאנו שנחלקו ביסוד דין "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה" האמור כאן, החת"ם סופר ורבי עקיבא איגר; שלדעת החת"ם סופר לאו בדינא פליגי, אלא בכוונת המבטל. רבי סבר: אין כוונתו אלא על אותן שביטל בפניהם, ורשב"ג סבר: על כולם נתכוין. ואילו רבי עקיבא איגר כתב בתוך דבריו לתוספות בעמוד א ד"ה רבי סבר: "כיון דעל כל פנים אותו העד שמבטלו בפניו הוא בטל, ממילא נתבטלו האחרים מדין "עדות שבטלה מקצתה", ואם כן אין זה על ידי ביטולו שמבטל אותם וכו' אלא דממילא, כיון דבטל קצתו בטל כולה", ראה שם.

ד. ובהמשך הסוגיא מבואר, שאף כשאומר לשנים שיהיו שלוחים להולכה, הרי כשביטל

אחד אמרינן לרשב"ג "שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה", וביאר רש"י בד"ה בעדי הולכה "דשליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה, דכי היכי דבטליה להאי בטליה להאי", וזה הוא כסברת החת"ם סופר; ודברי רעק"א יש ליישב, ששני דינים נאמרו בסוגיין: א. "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה", והוא מדין "עדות שבטלה" האמור בכל מקום; ב. "שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה", וזה הוא משום סברת רש"י [והמקור לזה הוא מלשון רש"י עצמו, שלא אמר סברא זו גבי עדות אלא גבי שליחות]; אבל דברי ה"קהלות יעקב" נסתרו לכאורה מדברי רש"י.

ה. תמהו אחרוני זמננו, לכל השיטות, למה נחלקו רבי ורשב"ג באופן שאמר לעדים "כתבו ותנו", והרי כך ממש יהיה הדין גם באופן שמינה אותם שלוחי הולכה בלבד, ומשום "שליחות שבטלה", והיה להם לחלוק באופן זה שהוא דומה לתקנת רבן גמליאל שהיתה על שלוחי הולכה.

וביותר יקשה לדעת רבי עקיבא איגר [לפי המבואר לעיל] ש"עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה" אינו מדין "שליחות שבטלה", ושני דינים הם; למה הוצרכנו לכל זה, ותיפוק ליה ש"שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה", שהרי בהכרח אף שלוחי הולכה הם, וכמו שנתבאר לעיל, שאם לא כן אין כאן חש כלל.

עשרה איש, אינו יכול לבטל אלא בפני אותם עשרה וכאופן שבו הוא נעשה, וכל זמן שלא עשה כן, אין ביטולו ביטול. (2)

איבעיא להו:

אם אמר הבעל לעדים: "כולכם כתבו וחתמו גט לאשתי", ואחר כך הלך וביטל את אחד מהם בפניו ושלא בפני האחרים — מהו הדין בזה אליבא דרבי שמעון בן גמליאל, והאם גם בזה נחלק על רבי? (3)

האם טעמא דרבי שמעון בן גמליאל — באמר לעשרה בלא "כולכם", שאינו יכול לבטל זה שלא בפני זה — הוא משום דקסבר: עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וחוששים אנו שמא אלו שנתבטלו שלא בפניהם, יכתבו ויתנו לה את הגט.

ואם כן הני [עשרה אלו], כיון דאמר להו "כולכם כתבו וחתמו", אין לחשוש לכך, שהרי לא מצו — יתר העדים שלא ביטלם בפניהם — כתבי ויהבי [לכתוב גט ולתתו],

עד שלא יחתמו כולם, שהרי התנה שיחתמו כולם בדוקא, וכיון שאותם שנים שביטל בפניהם יודעים מהביטול, אין חשש שיעשו האחרים את הגט מבלעדיהם.

או דלמא: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל הוא כהסבר השני המובא לעיל, דקסבר: "כל מילתא דמתעבדא באפי עשרה צריכא בי עשרה למישלפח" —

והלכך, אפילו כשאמר להם: "כולכם כתבו וחתמו", נמי אין ביטולו ביטול — לדעת רשב"ג.

תא שמע שאף באומר "כולכם" אמר רשב"ג שאינו יכול לבטל זה שלא בפני זה, מהא דתניא:

אמר לשנים: "תנו גט לאשתי" — יכול לבטל זה שלא בפני זה, דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה!

ביטול בפני האשה שלא בפני השליח! [?]. ולמדנו מדברי רבי עקיבא איגר, שדין "כל מילתא דמיתעבדא וכו'", אינו בדוקא לגבי ציווי הבעל לעדים, אלא הוא הדין בשלוחי הולכה שנתמנו בפני עשרה; וראה מה שנתבאר בזה בהערה 6.

3. לשון רש"י הוא: "מהו: מי אסר רבן שמעון בן גמליאל שלא יבטל". ענין לאיסור כלל, וכמו שהדגיש רש"י לעיל בד"ה ואיבעית אימא.

ב. עיקר ספק הגמרא באומר "כולכם", אינו אלא אם עיקר הטעם הוא כפירוש הראשון, או השני, ואין שאלה זו אלא נפקא מינה בין שני הפירושים, ויכולה היתה הגמרא להסתפק גם

2. א. לאו דוקא עשרה, והוא הדין לכל מספר שנעשה בפניהם, וכדמוכח מהמשך הסוגיא, שאם אמר בפני שנים צריך שיהיו שנים כדי לעוקרו.

ב. כתב הרשב"א שהביטול צריך שיהיה בפני אותם עשרה שעשה בפניהם, וראייתו תתבאר בהערה 10 בהמשך הסוגיא, ועל פי דבריו נתבאר בפנים.

ג. תמה רבי עקיבא איגר: אם כן למה לי תקנת רבן גמליאל שצריך לבטל את השליח בפניו, והרי כשם שדבר הנעשה בפני עשרה או שנים, צריך שיהיה הבטול בפניהם וכמו שכתב הרשב"א; כך דבר הנעשה בפני אחד צריך שיהיה הביטול בפניו! [וקשה עוד: איך מועיל

וקא סלקא דעתין, שהבריייתא עוסקת במי שאמר לשנים: "כתבו ותנו גט לאשתי", ולפיכך מוכיחה הגמרא:

והא כשאומר לשנים "כתבו ותנו גט", דכי אומר "כולכם תנו" דמו! שהרי צריך בהכרח את שניהם לעשיית הגט, לפי שחתימת הגט היא לכל הפחות בשני עדים, ואין לחוש שמא יכתוב וימסור השני לבדו את הגט, עד שנאמר: היות ונתבטל על ידי בטולו של זה נמצא זה מתיר אשת איש לעלמא.

ומכל מקום **פליגי רבי ורבין שמעון בן גמליאל**, וסובר רשב"ג שאינו יכול לבטל את האחד שלא בפני השני; ובהכרח שטעמו של רבן שמעון בן גמליאל, הוא משום: "כל מילתא דמתעבדא באפי עשרה, צריכא בי עשרה למישלפה", ואף כאן, כיון שעשאים עדים זה בפני זה, אף צריך לבטלם זה בפני זה.

אמר רב אשי: אין מכאן ראייה. משום דאי היה מדובר, באומר לשני **עדי כתיבה**, כלומר: שהם גם עדי כתיבה מלבד שלוחי הולכה, והיינו שאמר להם: "כתבו ותנו גט לאשתי", **הכי נמי**, שיש להוכיח מכאן כדברך.

אלא **הכא במאי עסקינן, בעדי (4) הולכה**

בלבד שאמר להם "תנו גט זה לאשתי", שאין האחד צריך לחבירו כדי לבצע את השליחות.

וטעמו של רשב"ג הוא, משום שאנו אומרים "שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה"⁽⁵⁾, ונמצא שעל ידי ביטולו את האחד התבטל גם השני, והיות ואין הם צריכים זה את זה, יש לחוש שאותו שליח שלא ידע שנתבטל ילך ויתן את הגט לאשה, ונמצא שהיא נישאת באיסור, שהרי בטלה שליחותו כשנתבטל הראשון.

ומוכיחין: **הכי נמי מיסתברא**, דבשלוחי הולכה לבד מיירי: (6)

דהא **קתני בסופא דבריייתא זו:** אם אמר לזה **בפני עצמו** "תן גט לאשתי", ולזה **בפני עצמו** אמר כן, **יכול לבטל את זה, שלא בפני זה!** ואפילו לדעת רבן שמעון בן גמליאל.

אי אמרת בשלמא דבעדי הולכה לבד איירי, אכן **שפיר** יכול למנות כל אחד בנפרד, שהרי אין זו עדות שצריכים שני העדים לראותה כאחד, אלא שליחות בעלמא.

וגם מובן מדוע מותר לבטל שליחות אחד מהם שלא בפני חבירו. שהרי בזה לא שייך טעמו של רבן שמעון בן גמליאל, "שליחות

באופן שאמר לעשרה "כתבו" ולא אמר להם "תנו", שלפי טעם ראשון אין בזה חשש, ולפי טעם שני שייך בזה מחלוקתם.

4. בפשוטו לשון "בעדי" לאו דוקא, שהרי "בשלוחי" הולכה אנו עוסקים; ונקטה הגמרא לשון זה אגב "עדי כתיבה".

5. כתב רש"י: "שליחות שנתבטלה מקצתה בטלה כולה, דכי היכי דבטליה להאי בטליה להאי", וראה מה שנתבאר בהערה 1 לעיל.

6. כתב רש"י: "הכי נמי מסתברא דבעדי הולכה קאמר, וטעמא משום חששא דלמא אזל האי דלא ידע ויהיב ליה". הוסיף רש"י על הפשטות, שהרי בגמרא יש לומר שאין ההוכחה אלא

נמי מיירי הברייתא, ומשום דדלמא כרבי יהושע בן קרחה סבירא ליה לתנא דברייתא, דאמר: שני עדים מצטרפים, אף אם ראו שני מעשים נפרדים, וכגון שאמר אחד: בפני הודה פלוני שהוא חייב לאלמוני מנה, והשני אומר: בפני הודה או הלוח לאותו אלמוני מנה.

ואם כן, אף אם ציוה הבעל לכל אחד מעדי החתימה בפני עצמו, שפיר מצטרפים הם לעדות אחת בגט.⁽⁷⁾

אמר רב שמואל בר יהודה: שמעית מיניה דרבי אבא [שמעתי מרבי אבא], שפסק הלכה בהני תרתי פלוגתות בין רבי לרבי שמעון בן גמליאל השניות לעיל, [א. בטלו אם מבוטל; ב. ביטול זה שלא בפני זה].

בחדא פלוגתא פסק — רבי אבא — כרבי, ובחדא פלוגתא פסק — רבי אבא — כרבן שמעון בן גמליאל; ולא ידענא, בהי מינייהו פסק כרבי, ובהי מינייהו פסק כרבן שמעון בן גמליאל?

אמר רב יוסף: ניחוי אנן [נתבונן אנו בדבר],

שבטלה מקצתה בטלה כולה". לפי שלא מינה אותם במינוי אחד, אלא שתי שליחויות נפרדות הן, ואף אם אחד מהם בטל, עדיין יכול השני לגרשה, וליכא למיחש למידי.

אלא אי אמרת שבועדי כתיבה נמי מיירי, וכי **מי מצטרפי** — באופן שאמר לכל אחד בפני עצמו לחתום — להיות כת כשירה של שני עדים!?

והרי עדותם היא על שהבעל ציוה לחתום, ואם כן אף שיש כאן עדות של שנים על ציווי הבעל, מכל מקום על שני ציוויים נפרדים הם מעידים, ואין עדותם מצטרפת —

דהא אמר מר: אין עדותן של שני עדים מצטרפת, עד שיראו שניהם את המעשה כאחד, ואם אמר עד אחד "בפני הודה" שהוא חייב לפלוני מנה, ואמר כן אף עד שני, אין עדותם מצטרפת, כי על מה שמעיד זה אין מעיד זה, ואף שיש כאן עדות של שנים המעידים שפלוני חייב לפלוני מנה.

ודחינן: עדיין אפשר לפרש, דבעדי כתיבה

הולכה אין שייך סברת "כל מילתא דמיתעבדא וכי", ראה שם.

ויסוד סברתו בנויה על הנחה, שהיא פשוטה לדעתו, ששליח הולכה שנעשה בעדים אין צריך להביא את אותם העדים שנעשה בפניהם כדי לבטל את השליחות, היות ואין העדים שייכים לשליחות כלל; וכיסוד זה כתב רבי עקיבא איגר בד"ה וה"ה, בשם המיועד להיות חתנו, וכתב על זה שהוא חידוש דין גדול; וראה עוד לעיל הערה 2 בשם רבי עקיבא איגר.

7. דברי רבי יהושע בן קרחה ומחלוקתו, הם

דבשלוחי הולכה לבד מיירי, אבל אין להוכיח שהטעם הוא משום "שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה" ומשום חששא, אלא הטעם הוא משום "כל מילתא דמתעבדא וכי", שהרי אין הוכחה אלא שאנו עוסקים בשלוחי הולכה, ולא בעדים.

וכתב ב"תפארת יעקב" שכן היה משמע לרש"י מן הגמרא, שאם לא כן אין טעם לומר "הכי נמי מסתברא", כי די לנו לדחות את ההוכחה על ידי שנאמר: **שמא** בעדי הולכה מיירי, ובהכרח שכונת הגמרא להוכיח בהיפוך; ובביאור ההכרח כתב שם לבאר, דבשלוחי

היכן ראוי לפסוק כרבי, והיכן כרבי שמעון בן גמליאל; **דכי אתא רב דימי, אמר:**

מעשה ועשה רבי כדברי חכמים, שהיו שונים: (8) "שום הדיינים [דיינים ששמו את נכסי הלוה למלוה שלא בפני הלוה] שפיתחו שתות [מערכם האמיתי של הנכסים, והפסידו את הלוה], או הוסיפו שתות [על ערכם האמיתי, והפסידו את המלוה; הרי] מוכרן [של הדיינים שמכרו את נכסי הלוה למלוה] בטל", ונחלקו על רבן שמעון בן גמליאל שהיה אומר: "מכרן קיים, אם כן מה כח בית דין יפה" —

ומעשה היה שטעו, וביטל רבי את המקח כדעת חכמים.

אמר לפניו [לפני רבי] רבי פרטא, שהיה בנו של רבי אליעזר בן פרטא הגדול, כלומר: שהיה בן בנו של רבי פרטא הגדול:

אם אתה עושה כן ומבטל את השומה, **מה כח בית דין יפה?!** והלא יש לנו ליפות את כח הבית דין, ולא לבטל את עשייתם.

וחזר רבי, ועשה כרבן שמעון בן גמליאל, שהוא אומר "מכרן קיים" מטעם זה!

והיות ומצאנו שהודה רבי לסברת רבן שמעון בן גמליאל ד"אם כן מה כח בית דין יפה", הרי ודאי ש"בטלו אינו מבוטל" כדעת

רבן שמעון בן גמליאל, משום ד"אם כן מה כח בית דין יפה". (9)

ומדבחהא — במחלוקת זו — פסק רבי אבא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, בהכרח שפסק רבי אבא בהך פלוגתא [ד"ביטול זה שלא בפני זה"] **כרבי.** שהרי העיד רב שמואל בר יהודה, שבמחלוקת אחת פסק כרבי שמעון בן גמליאל, ובשניה פסק כרבי.

ואף רבי יאשיה דמן אושא, סבר בחדא מהמחלוקות האמורות, **כרבי;** ובחדא מהן סבר **כרבן שמעון בן גמליאל.**

דאמר רבה בר בר חנה:

חמשה סבי הוינן קמיה דרבי יאשיה דמן אושא [חמשה זקנים היינו לפני רבי יאשיה מאושא], **בשעה דאתא ההוא גברא קמיה** דרבי יאשיה, **ואשקליה רבי יאשיה גיטא על כרחיה** [בא מאן דהוא לפני רבי יאשיה, וכפאו רבי יאשיה לתת גט לאשתו], **כי היה** אותו אדם מאלו שכופין אותם לגרש ולתת כתובה; **וציוה הבעל לעדים שיהיו כותבים** ונותנים גט לאשתו.

ומיד **אמר להו רבי יאשיה לעדי הגט:** זילו **אטמורו** [לכו והסתרו] **וכתבו לה** לאשתו את הגט, כדי שלא תהיו מצויים לבטל אתכם בפניכם.

9. נתקשו התוספות: והרי לא חלק רבי על עיקר סברת "אם כן מה כח בית דין יפה", שהרי אם ביטלו לפני פחות משנים, אף רבי מודה שאינו בטל משום "אם כן מה כח בית דין יפה", [וכמו שכתבו התוספות לב ב, סוף ד, ורב נחמן], ואם כן מנין ההכרח שחזר בו?! וראה מה שתירצו.

באופן שכל אחד מהם מעיד על מעשה שלם שיש בו כדי לחייב את הנידון, וכגון שהאחד מעיד שהודה בפניו שהוא חייב לפלוני מנה, וכן מעיד השני, ובזה הם מצטרפים אף שאינם מעידים על סיפור אחד.

8. כתובות צט ב.

בפני זה", כרבי: ומשום דאי סלקא דעתך, דבאידיך מחלוקת נמי סבר כרבי שמעון בן גמליאל – ואין יכול לבטל זה שלא בפני זה – אם כן, למה אמר לחו רבי יאשיה לעדים לאטמורי? והלא די בכך דליבדרו איבדורי [יתפזרו], ולא ישהו יחד במקום אחד! ומאחר שלא ימצאם יחד, לא יוכל לבטלם.

ומסיק: אלא שמע מינה, דסבר רבי יאשיה בחדא פלוגתא כרבי! שיכול לבטל זה שלא בפני זה. הלכך לא סגי בכך שיתפזרו ולא ישהו במקום אחד, ולכך ציוה אותם רבי יאשיה להתחבא; כדי שלא ימצאם כלל, ולא יוכל לבטלם.⁽¹⁰⁾

ומכאן יש ללמוד את דעתו בשתי המחלוקות שנחלקו:

א. דעת רבי יאשיה ש"בטלו אינו מבוטל" כרבן שמעון בן גמליאל: כי אי סלקא דעתך דאית ליה לרבי יאשיה מאושא כרבי, ש"בטלו מבוטל", כי מטמרי מאי הוי [מה הועילו העדים בהחבאם]?! והרי עדיין יכול לעבור על תקנת רבן גמליאל, ולבטל בפני בית דין ושלא בפניהם.

אלא שמע מינה: כרבי שמעון בן גמליאל ד"בטלו אינו מבוטל" סבירא ליה לרבי יאשיה!

ב. דעת רבי יאשיה ש"אינו צריך לבטל זה

בטלה כולה" ומשום חששא, או משום שצריך לבטל בפני מי שהיה נוכח בשעת המינוי. והשתא תיקשי: הניחא אם ביאור מחלוקתם הוא כהצד השני, אם כן בהכרח שאינו סובר כרשב"ג, שהרי לדעתו די בהתפזרות העדים [וכפי שביאר הרשב"א]; אבל אם טעמו של רשב"ג הוא משום "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה" ומשום חששא, הרי יש לומר שרבי יאשיה סובר כמותו, ומכל מקום לא די לו בהתפזרותם של העדים, שהרי לפי טעם זה עיקר מה שאנו צריכים הוא שיבטל את כולם בפניהם, ולא את חלקם, אבל אם ילך לכל אחד ואחד ויבטלנו בפניו, אף שלא יבטלם "זה בפני זה" לכאורה יהיה ביטולו ביטול אף לרשב"ג; ואם כן, משום כך אמר להם שיתחבאו, ולא הסתפק בפזורם, כדי שלא ילך אל כל אחד ואחד ויבטלנו.

וכתבו התוספות, שאף לפי טעם זה צריך הוא לבטל את כולם כאחד זה בפני זה "ואף על גב דהשתא ליכא למיחש דלמא אזלי הנך דלא ידעי וכתבי ויהיבי לה", [פירוש: שהרי סוף דבר

10. א. כתב הרשב"א [עמוד זה לעיל בד"ה הא דאמרינן], להוכיח מסוגיא זו, שלפי הסברא בטעם רשב"ג שהוא משום "כל מילתא דמיתעבדא וכו'", אין די שיהיה מספר דומה בביטול למספר שהיה בשעת הציווי, אלא צריך שיהיו אותם אנשים שהיו בשעת הציווי נוכחים בשעת הביטול, שאם לא כן "מאי קאמר ליבדור איבדורי, דילמא כי משכח כל חד וחד באפי נפשיה מכנף בי עשרה ומבטל ליה, אלא ודאי שמע מינה דהנהו עשרה דוקא קאמר".

ביאור דבריו: אם תמצוי לומר שאפילו לדעת רשב"ג די במה שהוא מכנס מספר דומה של אנשים כדי לבטל, אם כן, אפילו אם תמצוי לומר שרבי יאשיה סבר כמותו, מכל מקום אין די לו בהתפזרותם של העדים, שהרי אין הוא צריך דוקא לכנס את העדים עצמם, אלא אנשים כל שהן, ואי לכן אמר להם להתחבא כדי שלא יחול הביטול משום שאינו בפני המתבטלים.

ב. הוקשה לתוספות ד"ה ליבדור: הרי בגמרא לעיל נאמרו שני ביאורים במחלוקתם זו של רבי ורשב"ג, אם משום "עדות שבטלה מקצתה